

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2008
Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

lokalit pravěkého a protohistorického stáří. I na základě vhodné morfologie terénu se tedy jedná o jednu z relevantních situací, která by dokládala starší osídlení zaznamenané badateli již od 80. let 19. století.

Jaromír Šmerda

Resumé

Bzenec (Bez. Hodonín). „Babí“. Velaticer Phase der mitteldonauländischen Urnenfelderkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

HULÍN (OKR. OLMOUC)

„Višňovce“ (Hulín-Pravčice 2). Věteřovská skupina, velatická fáze KSPP. Sídliště. Záchraný výzkum.

Od dubna do listopadu 2007 proběhla I. etapa výzkumu pod nově budovanou komunikací RK 55. Na sídlišti bylo prozkoumáno 1450 objektů LnK, MMK, KZP, věteřovské skupiny, velatické fáze KSPP, platěnické kultury, pozdní doby římské i 34 hrobů na pohřebišti ze střední doby hradištní ležící na svazích mírného návrší východně od Hulína. Na severu svah spadá příkře do nivy říčky Rusavy, na jihu je svah pozvolný k potoku Žabínek. Lokalitu s nadmořskou výškou 193–198 m lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 25–31–08, v souřadnicích Z s.č.:J s.č.: 145 mm : 240 mm, 157 mm : 201 mm, 160 mm : 236 mm.

Na ploše lokality bylo zkoumáno 25 zásobních jam věteřovské skupiny. K této kultuře zřejmě náleží i částečný půdorys žlabového domu. V pěti zásobních jamách byla identifikována i keramika velatické fáze KSPP s ojedinělými nálezy drobných bronzů.

Marek Kalábek

Resumé

Hulín (Bez. Kroměříž) „Višňovce“ (Hulín-Pravčice 2). Věteřov Gruppe. Velaticer Phase der mitteldonauländischen Urnenfelderkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

JEVIŠOVKA (OKR. BŘECLAV)

Intravilán obce. Pozdní doba bronzová. Opevněné sídliště. Záchraný výzkum.

V lednu a únoru roku 2007 byl realizován rychlý záchraný archeologický výzkum v prostoru budoucího bytového domu na parcelách č. 589 a 593 v centrální části obce Jevišovka. Ze sledovaného území obou parcel o rozloze cca 200 m² byly nejprve odstraňovány základy staré stodoly, jinak vrstva ornice o síle až 50 cm. Pod ní se nacházelo geologické položí, které bylo tvořeno terciérní písčitou levobřežní terasou Jevišovky.

Výzkumem se podařilo zachytit a prozkoumat celkem 7 zahloubených objektů. V jižní a střední části to byly závěry většího mělkého příkopu o celkových rozměrech 11 × 1,76 × 0,35 m, ke kterému se z jihovýchodní strany přimykala dřevěná palisáda o celkových rozměrech

12 × 0,5 × 0,26 m². Severovýchodním směrem, cca uprostřed plochy se pak nacházela koncentrace pěti kůlových jamek. Přestože nevytvářely žádný pravidelný půdorys, lze se domnívat, že se jednalo o zbytky nadzemní dřevěné stavby, pravděpodobně brány s možnou věžovitou nadstavbou. Opevnění je datováno sporadickým souborem keramiky do průběhu pozdní doby bronzové. V ornici a podornici však na lokalitě byly zaznamenány i zlomky nádob kultury s vypíchanou keramikou a keramika doby laténské. Nepříjemným nálezem byl ruský dělostřelecký granát z období druhé světové války. Nově nalezené opevněné sídliště je důležitým nálezem v povodí Jevišovky, který rozšiřuje doposud málo takových nálezů v prostoru mezi Mikulovem a Znojmem.

Zdeněk Čížmář

Resumé

Jevišovka (Bez. Břeclav). Spätere Bronzezeit. Befestigte Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 3: Jevišovka (okr. Břeclav). Celkový pohled na zachycený průběh opevnění. Abb. 3: Jevišovka (Bez. Břeclav). Gesamtblick auf den Verlauf der Befestigung.

JÍVOVÁ (OKR. OLMOUC)

„Tepenec“. Slezskoplatěnická fáze KLPP, pozdní doba bronzová. Vrcholný středověk. Hradisko. Předhradí hradu. Záchraný výzkum.

V červnu až listopadu 2007 se uskutečnila IV. etapa záchraného archeologického výzkumu na lokalitě Jívová-„Tepenec“, která byla vyvolána další etapou rozšíření dobyvacího prostoru Bělkovického kamenolomu.

Během výzkumu bylo na ploše o velikosti 30 × 65 metrů nacházející se v prostoru předhradí středověkého hradu a hradiska KLPP prozkoumáno kulturní souvrství obsahující artefakty datované do pozdní doby bronzové–slezskoplatěnické fáze KLPP a vrcholného středověku a několik sídlištních jam a kůlových jamek z pozdní doby bronzové (viz kapitola Středověk).

Vendula Vránová

Resumé

Jívová-„Tepenec“ (Olomouc district). The Late Bronze Age. The Middle Ages. Hillfort. Castle outer area. Rescue research.

During rescue archaeological research in Jívová-„Tepenec“ cultural layers and a few sunken features were investigated with large number of archaeological material (especially pottery, daub, slag and iron artifacts). Explored layers and features are dated back to the Silesian-Platěnice Culture and to the Middle Ages.

KLENTNICE (OKR. BŘECLAV)

„Stolová hora“. KSPP. Hradisko. Sběr, průzkum pomocí detektoru kovů.

Na jaře roku 2007 bylo hradisko Stolová hora u Klentnice vystaveno rozsáhlé činnosti nelegálních hledačů pokladů s detektory kovů. Na celé ploše hradiska je možné odhadovat řádově několik stovek vkopů soustředěných se nejvíce v centrální části na „akropoli“. Některé zásahy evidentně narušily archeologické situace. Především v těchto místech byl proveden povrchový sběr a průzkum výhozů pomocí detektoru kovů. Ze získaných kovových nálezů výrazněji vyčnívá bronzové kladívko, soubor 136 litých bronzových kroužků, 14 drobných plechových pukliček a zlomek sekerky s tulejkou.

V prostoru „akropole“ byl rozsáhlejší vkopem narušen sídlištní objekt. Ve výhozu bylo možné najít větší části keramických nádob (obr. 7) a celé, poměrně masivní bronzové kladívko s tulejkou (obr. 4). Tělo 62 mm vysokého kladívka má šestiboký průřez, jehož dvě delší strany tvoří protilehlé fasety. Výrazně odsazenou tulej kruhového průřezu obíhají tři horizontální žebra. Pozoruhodné je, že na úderové ploše není patrná deformace po úderech, nýbrž deformace způsobena nejspíše vysokou teplotou (na povrchu jsou vytvořeny slitky). Kladívka na našem území nepatří k častým nálezům a jejich tvary jsou často téměř individuální. Svým tvarem průřezu a odsazenou tulejkou se nález podobá nejvíce kladívku z depotu Boskovice 4, které J. Říhovský časově řadí do stupně mladších popelnicových polí (Říhovský 1992, Taf. 80:1369). Zde však chybí horizontální žebra. Ty se vyskytují na exempláři z depotu Blučina 2 – jedná se však tvarově o jiný a také o chronologicky starší typ (Salaš 2005, 140). Depot Boskovice 4 je řazen do Reineckova stupně HB2 (Říhovský 1992, 213–214, 229, 232; Salaš 2005, obr. 24).

Na jiném místě bylo u dalšího z vkopů dohledáno pomocí detektorů kovů 134 bronzových litých kroužků (další dva kroužky byly nalezeny mimo tento soubor). Mezi nimi bylo možné jasně rozpoznat pět tvarových typů. K prvnímu typu (41 kusů) patří subtilní kroužky o průměru 15–16 mm s tenkým fasetovaným, často čtyřhranným průřezem (obr. 5: 1). Druhý typ (40 kusů) tvoří kroužky o průměru 13–14 mm se silnějším, taktéž fasetovaným průřezem (obr. 5: 2). Třetím typem (36 kusů) jsou nejmasivnější kroužky s průměrem 13–14 mm a průřezem oválného tvaru (obr. 5: 3). Čtvrtý typ (12 kusů) představují kroužky s téměř plochým průřezem, avšak stále patrnými fasetami. Jejich průměr je 21–22 mm. Po-

sledním, pátým typem (5 kusů) jsou plasticky nejzajímavější kroužky o průměru 14–15 mm s pravidelným kosočtvercovým průřezem. Téměř na všech exemplářích jsou patrné stopy po odlití v podobě zabroušených nálitků, v některých případech je možné vidět i neupravené nálitky vzniklé zatečením kovu mezi styčné plochy formy. Vše nasvědčuje tomu, že se jednalo o zbytky vyzvednutého depotu. Část neznámého počtu pro detektoráře nepříliš atraktivních předmětů tak byla zanechána na místě. Depoty obsahující soubory samostatných kroužků z Moravy známe (např. Bílovice 2, Malhostovice, Polkovice, Uherské Hradiště), nicméně hromadný nález z Klentnice je první svého druhu v moravském prostoru středodunajských popelnicových polí (Salaš 2005, 103). Jediný nález podobného kroužku v této oblasti doposud pocházel z nedalekého depotu v Klentnici, objeveného v sedle pod Růžovým hradem (Říhovský 1950, 219). Spolu s pohozenými kroužky bylo také nalezeno 14 drobných plechových pukliček s malým očkem o celkovém průměru 9 mm (obr. 5: 4). Podobné pukličky známe z depotu z Polkovic (okr. Přerov), kde byly nalezeny dokonce také v kontextu s litými bronzovými kroužky. Kroužky, stejně jako pukličky, sloužily nejspíše jako ozdoby našívané na oděv nebo na opasky (Salaš 2005, 103). Mimo depoty známe tyto druhy artefaktů také z moravských hrobových nálezů, jako např. z Podolí-Žuráně (Poullík 1995, 46–53), kde se opět vzájemně doprovázely, nebo z Brna-Lišně (Stuchlík, Štrof 2004). V případě hrobu z Brna-Lišně stojí za povšimnutí, že většina kroužků byla odkryta v oblasti pánve (Stuchlík, Štrof 2004, obr. 5.1). V případě klentnického nálezů je tedy možné uvažovat o deponii bronzových nášivných ozdob, méně pravděpodobně snad mohlo jít o součást oděvu, která byla těmito předměty ozdobena.

Posledním výraznějším nálezem je zlomek bronzové sekerky s tulejkou (obr. 6). Typologicky se jedná o typ s tělem plasticky tvarovaným do trojúhelníkových ploch. Datování je možné rámcově do období starších popelnicových polí (Salaš 2005, 37).

Aleš Navrátil

Literatura

- Poullík, J. 1995: Žurán in der Geschichte Mitteleuropas, *Slovenská archeológia XLIII*, 27–109.
- Říhovský, J. 1950: Hromadný nález bronzů z Klentnice u Mikulova, *Archeologické rozhledy II*, 217–221.
- Říhovský, J. 1992: Die Äxte, Beile, Meissel und Hämmmer in Mähren, *Prähistorische Bronzefunde IX*, 17, Stuttgart.
- Salaš, M. 2005: Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku I, II, Brno.
- Stuchlík, S., Štrof, A. 2004: Podolský hrob z Lišně, okr. Brno-město, In: *K počtě Vladimíru Podborskému*, Brno.

Resumé

Klentnice (Bez. Břeclav), „Tafelberg“. Mitteldonauländische Urnenfelderkultur. Hohensiedlung. Oberflächensammmlung.